

VOEDING VOOR KLEINE KNAGERS' ONDER DE LOEP

Kleurmuis

Onder de kleine knagers scharen we muizen, tamme ratten, hamsters, degoe's, chinchilla's en gerbils. De informatie die er over de voeding van de kleine knagers beschikbaar is, is voornamelijk uit ervaringen verkregen. Wetenschappelijk is er, behoudens proefdierresultaten, niet veel beschikbaar. Met dit artikel hoop ik nieuwe gezichtspunten voor de fokkers en liefhebbers van kleine knagdieren toe te kunnen voegen.

Complete brok of gemengd voer?

Als het gaat over de voeding van kleine knagers dan is dit een veelbesproken thema. Tegenwoordig is er in de dierenspecialzaken voor elk soort knaagdierje wel een eigen mengsel verkrijgbaar. Daarnaast zijn er de algemene knaagdiermixen en de volledige grove brokken, die oneerbiedig ook wel laboratoriumbrokken worden genoemd. Wat is nu het beste? Om met kleine knagers een goed fok- en showresultaat te behalen heeft een volledige brok de voorkeur. Voor ratten en gerbils dient deze brok vleeseiwit te bevatten en ook bij hamsters is vleeseiwit gewenst. Ook voor muizen is enig dierlijk eiwit gewenst. De "laboratoriumbrokken" zijn in een grote vorm van 10 of 12mm doorsnee geperst en zijn daardoor makkelijk op de kweekbakken te voeren. Deze brokken zijn vaak enkel in grotere eenheden verkrijgbaar, en daarmee richten de fabrikanten zich op de 'professionele houders'. Gemengde voeders zijn voor hobbyisten met maar enkele dieren het best geschikt. Deze worden over het algemeen in kleine eenheden aangeboden. In de gemengde ratten en gerbilvoeders ontbreekt nog wel eens het dierlijke eiwit, wat tot gebreken of zelfs kannibalisme kan leiden. Door bijvoeding van producten met dierlijk eiwit zoals wat katten- of hondenvoer, ei of kaas kan men deze knagers waaraan geen hoge eisen worden gesteld toch in een goede conditie houden.

Gemengde voeders kunnen als nadeel hebben dat de knagers gaan selecteren. Met een brok weet u zeker dat de diertjes alles in de juiste verhouding binnen krijgen. Met de vele kleurtjes en vormpjes lijkt gemengd voer ook meer voor het baasje (de mens) samengesteld te worden, dan voor het dier. Voor een top fokresultaat en een goede groei is het advies daarom om een complete brok te voeren.

Tamme ratten

Ratten in het wild eten zo goed als alles wat ze tegen komen. Ratten hebben een absolute behoefte aan dierlijk materiaal. In het wild voorzien ze hierin door insecten, kleine zoogdieren, maar ook kadavers te eten (vlees en ingewanden van dode diertjes).

Wanneer een goede volledige rattenbrok wordt verstrekt, is het bijvoeren van extra vitaminen, mineralen, etc. niet nodig, of zelfs ongewenst. Overmaat hiervan schaadt! Een goede brok biedt alle bouwstoffen voor groei en onderhoud van het lichaam. Naast eiwitten zijn dit ook vetzuren! Zo speelt linolzuur bij knagers een rol als bouwsteen voor de huid en heeft het een grote invloed op de vruchtbaarheid. Naast bouwstoffen dient volledig voer ook brandstoffen en beschermstoffen te bevatten. Wanneer een goede brok met vleeseiwit wordt verstrekt, bouwt het dier een goede weerstand op en komen gebreksziekten normaal gesproken niet voor. Goed voer houdt de darmen actief en de darmflora gezond waardoor inwendige parasieten zoals wormen minder kans krijgen. Een uitgebalanceerd voer zorgt voor een slanke maar goed bespierde rat met een gezonde huid en dichte vacht. Wanneer de vacht in topconditie is krijgen ook uitwendige parasieten zoals luizen en mijten minder kans.

Gerbils (woestijnratjes)

Voor gerbils geldt in grote lijnen hetzelfde als voor de tamme ratten. Ook Gerbils nemen in de natuur dierlijk materiaal op in de vorm van torren, larven en kleine kadavers. Het verstrekken van een voeding met vleeseiwit is dan ook zeker aan te raden. De kwaliteit van het eiwit in het voer is bij een gerbil met een nestje zeker van belang om zo

te voorzien in de noodzakelijke bouwstoffen voor de razendsnelle ontwikkeling van de jongen. Ook bij gerbils heeft een grove brok de voorkeur boven gemengde voeders, zeker als het om fokresultaten gaat. Bij een brok kunnen de diertjes niet gaan selecteren en wanneer er 'op het gaas' gevoerd wordt, is het tevens een mooie bezigheid voor de zeer energieke diertjes. Het voeren van (veel) groenvoer of fruit past niet goed bij de gerbil. Van oorsprong komen ze uit hele droge gebieden, ze kunnen daarom met heel weinig vocht uit de voeten. Ratten, gerbils en hamsters eten net als konijnen soms hun eigen zachte nachtkeutels op. Op deze manier voorzien de diertjes zichzelf van bepaalde aminozuren en B-vitamines. De jongen zullen ook de keutels van de ouders opzoeken. Naast bepaalde voedingsstoffen voorzien de diertjes zich zo ook van noodzakelijke afweerstoffen.

Hamsters

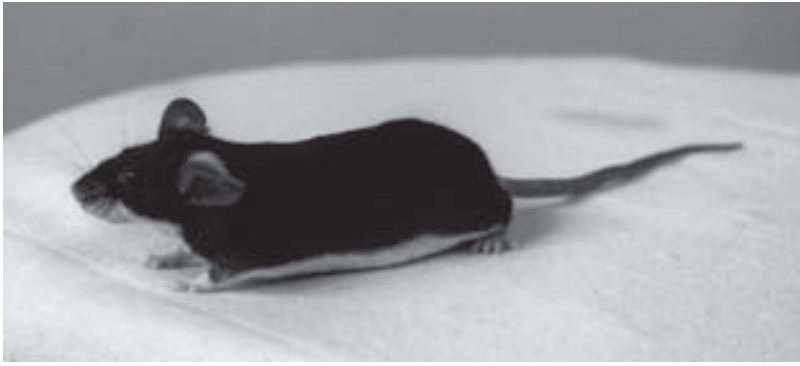
De hamster is qua voeding goed te vergelijken met de rat en de gerbil. Het voer moet overwegend plantaardig zijn, maar voor een goede gezondheid heeft de hamster behoefte aan bepaalde aminozuren (bouwstenen van eiwit) die met name in vlees voorkomen. In hamstervoer is het type eiwit dat gebruikt wordt daarom van belang. Vlees is weliswaar geen noodzaak, maar het is wel de makkelijkste manier om te voorzien in het type eiwit dat de hamster nodig heeft. Zeker voor groeiende of zogende hamsters is dit eiwit onmisbaar als bouwstof. Van de Chinese dwerghamster is zelfs bekend dat het in de natuurlijke leefomgeving meer dan een kwart dierlijk materiaal tot zich neemt. Het bijvoeren van groente of ander groenvoer is bij de hamster gewenst. Hamsters zijn er op gebouwd om een belangrijk deel van hun vochtvoorziening uit groenvoer te halen.

Muizen

Kleurmuizen zijn waarschijnlijk de meest voorkomende kleine knagers op de kleindierenshows. De vele kleurvariaties maken dat het populaire knagers zijn. Muizen zijn ten opzichte van ratten veel meer plantaardige eters dan dierlijke eters. Bij muizen komen over het algemeen minder gebreksziekten en minder kannibalisme voor dan bij ratten en hamsters. Muizen zijn geen echte vleeseters. Als de voeding te vleesrijk is, zal dat onherroepelijk voor veel resteiwit in de mest en daarmee voor een penetrante ammoniaklucht zorgen. Ondanks het feit

Chinese dwerghamster

Kleurmuis

dat vleeseiwit niet nodig is voor muizen, is een juiste samenstelling van het eiwit wel van belang. Als het eiwit uit te eenzijdige bronnen komt, kunnen er ook bij muizen conditieproblemen ontstaan.

Voor muizen geldt ook weer dat voor goede fok- en groeieresultaten een brok de voorkeur heeft boven een gemengd voer. Voor de liefhebbers met een of enkele muizen kan een eenvoudig gemengd voer volstaan.

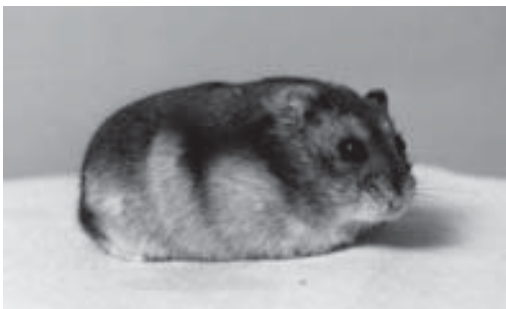
Degoe's

Degoe's zijn geen moeilijke kostgangers. Ze eten in principe alles, maar de natuur van de dieren ligt overwegend bij plantaardig voedsel. Qua voedingsbehoeften ligt een degoe daarom dicht bij de muis dan bij de eerder besproken knagers. Ook al zijn de dieren niet kieskeurig, toch is het beter ze niet van alles voor te schotelen. In het wild leven ze vrij schraal. Fruit en groente moeten daarom niet te veel en niet te vaak worden verstrekt. Bovendien is het raadzaam om degoe's beperkt te voeren, op een schraal aanbod komen de dieren het best tot hun recht.

Chinchilla's

De chinchilla is in vergelijking met de al besproken knagers, het knaagdier dat het meest op plantaardig voedsel is ingesteld. De voedingsbehoefte van chinchilla's is goed te vergelijken met de voeding voor de muis en de degoe, ook al eten de chinchilla's oorspronkelijk ander voedsel dan degoe's en muizen. Chinchilla's eten eigenlijk uitsluitend plantaardig. In het wild bestaat de voeding uit schrale grassen, schorsen, droge vruchten, en wortels van struiken. De standaard knaagdiervoeders voldoen eigenlijk niet goed voor chinchilla's. Wanneer er te veel granen in het voer zitten, kunnen namelijk problemen met de lever en de nieren ontstaan. Met specifieke chinchillamengsels of chinchillakorrels wordt zeker bij fokdieren een beter resultaat gehaald.

Russische dwerghamster

Elke knager zijn eigen voer?

Is het noodzakelijk om elke knager specifieke voeding te verstrekken? Nee, naar mijn idee is dit niet noodzakelijk en kunnen we de kleine knagers onderverdelen in twee groepen. De eerste groep bestaat uit de diertjes die een absolute behoefte aan vleeseiwit kennen, of behoefte hebben aan eiwitten die veel in vlees voorkomen, namelijk ratten, hamsters en gerbils. Wanneer er voer zonder vleeseiwit wordt verstrekt kunnen gebreken ontstaan en kan er zelfs kannibalisme bij deze dieren optreden.

In de tweede groep vinden we de chinchilla's, degoe's en muizen. De voedingsbehoefte van deze diertjes is overwegend plantaardig. Een muis is weliswaar een alleseter, maar een echte vleeseter is het niet. Wanneer muizen gevoerd worden met een voer met (veel) vleeseiwit, dan is dit een belasting voor het dier. Vleeseiwit wordt door muizen slecht verteerd en geeft een belasting voor de nieren, en meer resteiwit in de mest (meer ammoniakvorming). Voor topresultaten qua fok maar ook qua groei zijn muizen en ratten naar mijn mening niet met hetzelfde voer te verzorgen! Ratten en gerbils hebben een duidelijke behoefte aan voeding met vleeseiwit, voor een hamster is een type eiwit noodzakelijk dat veel in vlees voorkomt. Deze drie soorten knagers zijn dan ook met eenzelfde voer te verzorgen. Muizen, degoe's en chinchilla's kunnen weliswaar met dierlijk eiwit omgaan (bijvoorbeeld bloedmeel), maar vleeseiwit levert een negatieve belasting op. Bovendien ligt de eiwitbehoefte bij de laatste drie knagers lager dan bij de eerste drie knagers.

Eiwitgehalte

Het eiwitgehalte in de voeders is bij fokkers van kleine knagers nog wel eens een punt van discussie. Er wordt vaak geclaimd dat knaagdieren een hoog eiwitgehalte behoeven. Het aanbod knaagdiervoeders varieert in eiwitgehalte van 12 tot wel 22%. Naar mijn mening zijn alle kleine knagers met 12 tot 15% eiwit prima te verzorgen, mits de opneembaarheid van het eiwit perfect is. Zo wordt eiwit uit erwten door de knagers anders verteerd dan eiwit uit vlees. De combinatie van de gebruikte eiwitbronnen bepaald dan ook welk percentage van het aanwezige eiwit kan worden opgenomen. Als de eiwitbronnen te eenzijdig zijn, is het deel eiwit dat niet benut wordt puur balast voor de dieren. Anders gezegd: het voerverbruik is lager bij een hoogwaardig voer met een optimale eiwitsamenstelling. Bij een lager voerverbruik blijft ook het hok schoner! Niet de hoeveelheid eiwit, maar de samenstelling van het eiwit bepaald de uiteindelijke kwaliteit en prestaties van de dieren.

De leefruimte van een knaagdier is relatief beperkt, de leefomgeving heeft daarmee een grote invloed op de gezondheid van de diertjes. Een goede hygi-

ene is dan ook van groot belang. Zeker bij knagers die relatief veel drinken, zoals ratten, is dit een thema. Uit de keutels komt ammoniak vrij. Ammoniakdamp heeft zijn weerslag op de luchtwegen. Te veel ammoniak in het verblijf maakt de dieren vatbaarder voor ziekten waaronder longontsteking omdat de beschermende slijmlagen in de longen worden aangetast. Bedenk dat de hoeveelheid ammoniak die ontstaat ook van het voer afhangt! Ammoniak ontstaat als gevolg van rottend resteiwit in de mest. Hoe beter de hoeveelheid en soort eiwit in het voer opgenomen wordt, hoe minder ammoniak er vrij komt, hoe beter voor de weerstand van de dieren! Alles hangt met elkaar samen!

Hoeveelheid

De ideale hoeveelheid voer is heel moeilijk aan te geven voor kleine knagers. Naast de grote verscheidenheid tussen de verschillende knagers, is er ook nog eens een grote verscheidenheid binnen de diersoorten. Bij de muizen bijvoorbeeld, zijn er bepaalde rassen en kleuren die veel makkelijker vervetten dan andere. Voer altijd met de ogen! Geen nieuw voer verstrekken voordat het oude op is. Let er bij hamsters ook op dat ze gaan hamsteren! Het voerverbruik lijkt soms hoog, terwijl ze veel voer mee naar het nest gesleept hebben.

**August Offenberg is werkzaam als voedingsadviseur bij Garvo, fabrikant van hobbydiervoeders. In eerdere artikelen belichtte hij al de voeding van konijnen, hoenders, cavia's en watervogels. In volgende artikelen zal Offenberg ook de voeding van andere diergroepen binnen de kleindierensport belichten.*